

"Drogi wyjścia z kryzysu konstytucyjnego" to spotkanie, którego organizatorami i współgospodarzami byli Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu oraz Prezes Rady Ministrów. W spotkaniu zorganizowanym 10 września 2024 r. wzięli udział obecni i byli Rzecznicy Praw Obywatelskich, byli Prezesi Trybunału Konstytucyjnego oraz sędziowie w stanie spoczynku najwyższych sądów i trybunałów krajowych i europejskich.

Marszałkowie obu Izb parlamentu oraz premier wysłuchali rekomendacji grona najwybitniejszych prawników, praktyków w krajowych i międzynarodowych organach sądowych i ombudsmanów co do dalszego etapu wyjścia z kryzysu konstytucyjnego dotyczącego organów władzy państwowej, w szczególności Trybunału Konstytucyjnego, Krajowej Rady Sądownictwa, Sądu Najwyższego. Eksperci biorący udział w spotkaniu to grono, które nie tylko w wybitny sposób rozumie literę i ducha prawa, to także osoby, które rozumieją znaczenie odpowiedzialności za państwo.

Różnice spojrzeń na szczegółowe kwestie są naturalnym elementem dyskusji w gronie tak wybitnych prawników, wszyscy uczestnicy spotkania zgodzili się co do kwestii fundamentalnych.

Przywracanie stanu praworządności jest procesem, który został zainicjowany decyzją wyborców 15 października 2023 r. Jest to proces, w którym skuteczność kolejnych kroków nie zawsze zależy tylko od parlamentu i rządu, uporządkowanie stanu prawnego dotyczącego poszczególnych instytucji państwa – w szczególności Trybunału Konstytucyjnego, Krajowej Rady Sądownictwa, izb Sądu Najwyższego – wymaga współdziałania ze strony Prezydenta.

Podjęte do tej pory działania (w szczególności uchwała Sejmu z 20 grudnia 2023 r. dotycząca Krajowej Rady Sądownictwa oraz uchwała Sejmu z 6 marca dotycząca Trybunału Konstytucyjnego, uchwalenie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustaw dotyczących Trybunału Konstytucyjnego, liczne działania organizacyjne) wyznaczają kierunek niezbędnych zmian, stanowią jednak tylko etap w długotrwałym procesie.

Wyzwania, przed którymi stoi nasze państwo, są bezprecedensowe. Lata świadomego niszczenia instytucji państwa oraz systemu prawnego doprowadziły do sytuacji, w której przywrócenie praworządności wymaga wizji, odwagi i konsekwencji.

W naszych działaniach kierujemy się ochroną fundamentalnych zasad ustrojowych, w tym w szczególności chronić wolności i prawa jednostki. Naszą powinnością jest postępować tak, aby skutecznie doprowadzić do pełnego przywrócenia praworządności i aby wyeliminować, a co najmniej zminimalizować na przyszłość ryzyko ponownego zachwiania się ustroju naszego państwa.

Do czasu ustawowego uporządkowania stanu prawnego dotyczącego poszczególnych instytucji państwa, wyznacznikiem w ustaleniu statusu prawnego tych organów powinny być orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz niebudzące wątpliwości prawnych orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego.

Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, Prezes Rady Ministrów, po wysłuchaniu głosu ekspertów, w porozumieniu z liderami pozostałych ugrupowań tworzących Koalicję 15 października, deklarują:

- kontynuację działań, które przywrócić mają konstytucyjny ład w Rzeczypospolitej Polskiej;
- wyrażona w wiążącym Rzeczpospolitą Polską orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka ocena prawna takich organów jak Trybunał Konstytucyjny, Krajowa Rada Sądownictwa oraz izby Sądu Najwyższego – będzie konsekwentnie uwzględniana w podejmowanych rozstrzygnięciach o charakterze prawnym, finansowym i organizacyjnym odnoszących się do tych organów;
- parlament będzie uchwalał kolejne ustawy, których celem będzie przywracanie praworządności, nawet ze świadomością, że ich wejściu w życie może sprzeciwić się Prezydent; ufamy, że przygotowane ustawy będą mogły zyskać akceptację nowo wybranego Prezydenta Rzeczypospolitej;
- wybór sędziów Trybunału Konstytucyjnego powinien nastąpić dopiero po ponownej kreacji tego organu lub trwałym usunięciu sytuacji bezprawia, w ramach której funkcjonuje obecnie ten organ;
- plany finansowe organów działających z naruszeniem zasad praworządności będą ustalone w ustawie budżetowej w wysokości dostosowanej do finansowania tylko wydatków niebudzących prawnych wątpliwości.